

Asia: VN/16561/2024

Toimenpiteitä lapsitoiveiden tukemiseksi ja syntyvyyden kohentamiseksi - työryhmän muistio

Palautteen antajan palaute

2.1 Vahvistetaan väestöpolitiikan ja syntyvyyden koordinaatiota sekä tietopohjaa

-

2.2 Kuullaan nuorten näkemyksiä ja vahvistetaan yhteiskunnallista ymmärrystä syntyvyyskehityksestä ja lapsitoiveiden tukemisesta

-

3.1 Lisätään nuorten ja nuorten aikuisten hedelmällisyystietoisuutta

-

3.2 Vahvistetaan hedelmällisyysneuvontaa ja -palveluita

-

3.3 Hedelmöityshoidot

-

4.1 Tuetaan nuorten ja nuorten aikuisten mielenterveyttä

-

4.2 Tarjotaan suosituksia nuorten aikuisten ruutuajan määrään ja laatuun

-

4.3 Tarjotaan tukea nuorten aikuisten parisuhteisiin

-

5.1 Nostetaan koulutustasoa ja helpotetaan opiskelun ja vanhemmuuden yhteensovittamista

-

5.2 Vahvistetaan työllisyyttä sekä tasa-arvoa ja perheystävällisyyttä työelämässä

-

6.1 Vahvistetaan odottavien vanhempien, synnyttäneiden ja vauvaperheiden tukea

-

6.2 Kehitetään vanhemmuuden ja arjessa jaksamisen tuen palveluita

-

7.1 Huolehditaan lapsiperheiden etuuksien riittävästä tasosta ja selvitetään taloudellisia kannustimia lapsensaannin aikaistamiseksi

-

7.2 Seurataan ja kehitetään perhevapaiden ja lastenhoidon tukien järjestelmää

-

8 Muut huomiot ja mahdolliset ehdotukset lapsitoiveiden tukemiseksi ja syntyvyyden kohentamiseksi

Naisjärjestöjen Keskusliitto (NJKL) kiittää mahdollisuudesta lausua Väestöpoliittisen ohjelman valmistelutyöryhmän muistiosta, jossa esitetään toimenpiteitä lapsitoiveiden tukemiseksi ja syntyvyyden kohentamiseksi.

Kuten muistiossa todetaan, syntyvyyden laskulle ei ole yhtä selkeää syytä, vaan syntyvyyteen vaikuttavat mm. mielenterveyskysymykset, työmarkkina-asema ja toimeentulo, jaksaminen sekä työn ja perheen yhteensovittamisen mahdollisuudet. Kommentoimme työryhmän muistiota erityisesti sukupuolten tasa-arvon sekä perheiden ja perheellistymistä toivovien yhdenvertaisuuden näkökulmasta. NJKL painottaa, että kaikkien syntyvyyden kohentamiseen tähtäävien toimien tulee kunnioittaa yksilöiden valintoja siitä, haluavatko he lapsia vai eivät sekä arvostaa yhdenvertaisesti kaikenlaisia perheitä. Myös sukupuolinäkökulma tulee huomioida läpileikkaavasti kaikissa syntyvyyden kasvuun tähtäävissä toimissa.

Muistiossa tuodaan esiin monia keskeisiä näkökulmia muun muassa työn ja perheen yhteensovittamisesta, perhevapaajärjestelmän kehittämisestä edelleen tukemaan perhevapaiden tasaisempaa jakautumista, työmarkkina-asemasta, sosiaaliturvan merkityksestä, raskaus- ja perhevapaasyrjinnän torjumisesta sekä perheystävällisyydestä toivotun lapsiluvun mahdollistajina. NJLK pitää erityisen tärkeänä muistiossa esitettyjä tavoitteita tasa-arvon ja perheystävällisyyden edistämisestä, lapsiperheiden etuuksien riittävän tason turvaamisesta sekä odottavien vanhempien, synnyttäneiden ja lapsiperheiden tuen vahvistamisesta.

Samalla haluamme huomauttaa, että osa hallituksen toteuttamista politiikkatoimista erityisesti sosiaaliturvaa, työmarkkinuudistuksia ja maahanmuuttopolitiikkaa koskien on ristiriidassa muistion tavoitteiden ja ehdotettujen toimenpiteiden kanssa. Muistiossa todetaan, että taloudellisen

epävarmuuden, työttömyyden tai sen uhan ja matalan tulotason kielteinen yhteys lapsen saamiseen ja syntyvyyteen on havaittu useissa tutkimuksissa (mm. Miettinen 2023, Hellstrand ym. 2024). Lisäksi todetaan, että toimeentuloon liittyvät tekijät ovat syy lykätä niin ensimmäisen kuin toisen lapsen hankkimista, ja että syntyvyyden lasku on 2010-luvulla ollut suurempaa etenkin naisilla, joilla on heikko työmarkkina-asema tai matalat tulot (Hellstrand ym. 2024).

Muistiossa linjataan, että lapsiperheiden etuuksista huolehditaan, mutta leikkaukset sosiaaliturvasta, kuten työttömyysturvasta, asumistuesta ja toimeentulosta, voivat tosiasiallisesti lisätä taloudellista epävarmuutta ja näin ollen heikentää lasten saamisen edellytyksiä. Edellä mainitut leikkaukset sekä opiskelijoiden siirtäminen yleisen asumistuesta asumislisän piiriin ovat myös ristiriidassa tavoitteen kanssa tukea opiskelijoiden perheellistymistä ja aikaistaa lasten saamista.

NJKL pitää tärkeänä, että muistiossa tuodaan esiin raskaus- ja perhevapaasyrjinnän torjumisen tärkeys ja esitetään toimia siihen puuttumiseen. Samalla irtisanomissuojaa heikentävät politiikkatoimet ja määräaikaisten työsuhteiden solmiminen uhkaavat lisätä raskaus- ja perhevapaasyrjintää ja edelleen heikentää naisten työmarkkina-asemaa. NJKL esittää, että muistiossa jo esitettyjen syrjinnän vastaisten toimien lisäksi perutaan irtisanomissuojaa heikentävät ja määräaikaisuuksia helpottavat uudistukset.

Muistiossa sivutaan maahanmuuttoa vain lyhyesti, mutta viimeaikaisten maahanmuuttopoliittisten uudistusten vaikutuksia tulisi arvioida myös syntyvyyden ja monikulttuuristen sekä maahan muuttaneiden perheiden yhdenvertaisuuden näkökulmasta. Perheenyhdistämistä vaikeuttavat toimet, kuten perheenyhdistämisen tulorajojen nostaminen, 21 vuoden ikärajan käyttöönotto puolison perheenyhdistämisen edellytykseksi sekä asumisaikavaatimusten tiukentaminen uhkaavat maahan muuttaneiden sekä monikulttuurisissa suhteissa elävien henkilöiden oikeutta perhe-elämään. Myös muut maahanmuuttopolitiikan kiristykset aiheuttavat oikeudellisia, taloudellisia ja käytännön esteitä perheen perustamiseen ja perhe-elämän toteutumiselle. NJKL kannattaa maahanmuuttopolitiikan kiristysten perumista sekä esittää, että muistioon sisällytetään toimia maahan muuttaneiden ja monikulttuuristen perheiden yhdenvertaisuuden edistämiseksi.

Muistiossa tulisi huomioida myös sateenkaariperheet ja heidän erityistarpeensa. NJKL esittää, että sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen perheellistymisen mahdollisuuksia tuetaan muun muassa ulottamalla hedelmöityshoitojen Kela-korvaukset myös naispareihin ja itsellisiin vanhempiin sekä sallimalla ei-kaupallinen sijaissynnytys.

Tavoitteissa on tärkeää huomioida myös raskaudenaikainen ja synnytyksen jälkeisen tuen vahvistaminen. Esimerkiksi synnytyksen jälkeinen fysioterapia ja muu hoito tulee varmistaa kaikille sitä tarvitseville, samoin kuin riittävä tuki esimerkiksi synnytyspelon hoitamiseen.

Foster Oona
Naisjärjestöjen Keskusliitto